การจัดประเภทรายการสินทรัพย์ทางการเงินที่มีลักษณะส่งเสริมสภาพแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (Classification of financial assets with ESG-linked feature)

โดย...คณะอนุกรรมการด้านเทคนิคมาตรฐานการบัญชี
ภายใต้คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี
เผยแพร่ ณ วันที่ 23 กรกฎาคม 2567

จากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศที่รุนแรงขึ้น รัฐบาลและบริษัทเอกชนต่างเร่งลงทุนเพื่อปรับปรุงกระบวนการทางธุรกิจเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้มีความต้องการเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินการดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

หนึ่งในแหล่งการระดมทุน คือ การออกพันธบัตรหรือหุ้นกู้เพื่อความยั่งยืน (Sustainability Bond) ซึ่งอัตราดอกเบี้ยมักจะอ้างอิงกับการบรรลุเป้าหมายของผู้ออกที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล ดังนั้นจึงมีประเด็นคำถามจากผู้ที่ลงทุนในตราสารหนี้ดังกล่าวเกี่ยวกับการจัดประเภทรายการสินทรัพย์ทางการเงินที่มีลักษณะส่งเสริมความยั่งยืนดังกล่าว เกี่ยวกับการทดสอบกระแสเงินสดตามสัญญาว่าเป็นเพียงการจ่ายเงินต้นและดอกเบี้ย (Solely Payments of Principal and Interest (SPPI)) หรือไม่ เพื่อจะได้จัดประเภทรายการเงินลงทุนในตราสารหนี้ดังกล่าวได้อย่างถูกต้องว่าเป็นสินทรัพย์ทางการเงินที่วัดมูลค่าด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย หรือมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น หรือมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุนตาม TFRS 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน

คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) ไม่ได้มีการกำหนดข้อยกเว้นเกี่ยวกับการทดสอบ SPPI ใน IFRS 9 สำหรับสินทรัพย์ทางการเงินที่มีลักษณะส่งเสริมความยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ในเดือนพฤษภาคม 2567 IASB ได้มีการเผยแพร่การปรับปรุง IFRS 9 เกี่ยวกับการจัดประเภทรายการและการวัดมูลค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน (Amendment to IFRS 9 and IFRS 7 Amendments to the Classification and Measurement of Financial Instruments) ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ในปี 2569 โดยให้แนวทางเพิ่มเติมในการวิเคราะห์ลักษณะของกระแสเงินสดตามสัญญาในการจัดประเภทสินทรัพย์ทางการเงิน ดังนั้น คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชีจึงเห็นควรจัดทำเอกสารฉบับนี้ (แปลและเรียบเรียง) เพื่อเผยแพร่เป็นองค์ความรู้ให้กับนักลงทุน

ก องค์ประกอบของดอกเบี้ยในข้อตกลงการให้กู้ยืมพื้นฐาน
(Elements of interest in a basic lending arrangement)

ข เงื่อนไขตามสัญญาที่ทำให้จังหวะเวลา หรือจำนวนเงินของกระแสเงินสดตามสัญญาเกิดการเปลี่ยนแปลง
(Contractual terms that change the timing or amount of contractual cash flows)

องค์ประกอบของดอกเบี้ยในข้อตกลงการให้กู้ยืมพื้นฐาน

มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 9 ระบุว่า กระแสเงินสดตามสัญญาที่เป็นการจ่ายเพียงเงินต้นและดอกเบี้ยจะสอดคล้องกับข้อตกลงการให้กู้ยืมพื้นฐาน ทั้งนี้ องค์ประกอบทั่วไปของดอกเบี้ยในข้อตกลงการให้กู้ยืมพื้นฐานดังกล่าวมักจะรวมการชดเชยสำหรับมูลค่าของเงินตามเวลา ความเสี่ยงด้านเครดิต ความเสี่ยงด้านการให้กู้ยืมพื้นฐานอื่น (เช่น ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง) และต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการถือสินทรัพย์ทางการเงิน และรวมส่วนต่างกำไรด้วย

เพื่อช่วยให้กิจการสามารถประเมินได้ว่าดอกเบี้ยที่กิจการได้รับตามข้อตกลงสอดคล้องกับข้อตกลงการให้กู้ยืมพื้นฐานหรือไม่ IASB ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความชัดเจนดังนี้ [1]

- การประเมินดอกเบี้ยให้เน้นว่ากิจการกำลังจะได้รับการชดเชยสำหรับสิ่งใด แทนที่จะเน้นที่จำนวนเงินที่กิจการจะได้รับการชดเชย และ
- กระแสเงินสดตามสัญญาจะไม่สอดคล้องกับข้อตกลงการให้กู้ยืมพื้นฐาน เมื่อ
    - กระแสเงินสดตามสัญญาถูกคำนวณโดยอ้างอิงกับตัวแปรที่ไม่ใช่ความเสี่ยงด้านการให้กู้ยืมพื้นฐานหรือต้นทุนการให้กู้ยืมพื้นฐาน (ตัวอย่างเช่น มูลค่าของตราสารทุน หรือราคาของสินค้าโภคภัณฑ์) หรือ
    - กระแสเงินสดตามสัญญาสื่อถึงส่วนแบ่งรายได้หรือกำไรของผู้กู้ยืม แม้ว่าเงื่อนไขตามสัญญาดังกล่าวเป็นเรื่องปกติในตลาดซึ่งกิจการดำเนินงานอยู่

เงื่อนไขตามสัญญาที่ทำให้จังหวะเวลา หรือจำนวนเงินของกระแสเงินสดตามสัญญาเกิดการเปลี่ยนแปลง

มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 9 กำหนดให้กิจการต้องพิจารณาว่ากระแสเงินสดที่อาจเกิดขึ้นตลอดอายุของสินทรัพย์ทางการเงินเป็นไปตามข้อกำหนดที่ว่ากระแสเงินสดตามสัญญาเป็นการจ่ายชำระเพียงเงินต้นและดอกเบี้ยหรือไม่ ในการพิจารณากิจการต้องประเมินกระแสเงินสดตามสัญญาที่สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงกระแสเงินสดตามสัญญา โดยไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็นของการเกิดการเปลี่ยนแปลงกระแสเงินสดตามสัญญา

สินทรัพย์ทางการเงินบางรายการมีเงื่อนไขตามสัญญาที่สามารถเปลี่ยนแปลงจังหวะเวลาหรือจำนวนเงินของกระแสเงินสดตามสัญญาภายหลังการเกิดขึ้น (หรือไม่เกิดขึ้น) ของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้

เพื่อช่วยให้กิจการสามารถประเมินว่าสินทรัพย์ทางการเงินดังกล่าวเป็นไปตามข้อกำหนดที่ว่า กระแสเงินสดตามสัญญาเป็นการจ่ายเงินเพียงเงินต้นและดอกเบี้ยหรือไม่ IASB ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความชัดเจน [2] ดังนี้

- คุณลักษณะของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นทำให้เกิดกระแสเงินสดตามสัญญาซึ่งสอดคล้องกับข้อตกลงการให้กู้ยืมพื้นฐานทั้งก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงในกระแสเงินสดตามสัญญาแต่ธรรมชาติของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นนั้นไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงในความเสี่ยงและต้นทุนด้านการให้กู้ยืมพื้นฐาน ตัวอย่างเช่น อัตราดอกเบี้ยของเงินให้กู้ยืมมีการปรับปรุงตามจำนวนเงินที่ระบุ หากผู้กู้บรรลุการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามที่ระบุไว้ในสัญญา
- สินทรัพย์ทางการเงินมีกระแสเงินสดตามสัญญา ซึ่งเป็นเพียงการจ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยตามจำนวนเงินต้นที่คงค้างอยู่ ก็ต่อเมื่อกระแสเงินสดตามสัญญาไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากกระแสเงินสดตามสัญญาของเครื่องมือทางการเงินอื่นที่มีเงื่อนไขสัญญาเหมือนกันแต่ปราศจากลักษณะที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าวในฉากทัศน์ทั้งหมดที่เป็นไปได้ตามสัญญา ในบางสถานการณ์ กิจการอาจหาข้อสรุปด้วยการประเมินเชิงคุณภาพ แต่ในสถานการณ์อื่นอาจจำเป็นต้องประเมินเชิงปริมาณ ทั้งนี้ กิจการไม่ต้องประเมินในรายละเอียดหากเห็นได้ชัดเจนด้วยการวิเคราะห์เพียงเล็กน้อยหรือไม่ต้องวิเคราะห์เลยว่ากระแสเงินสดตามสัญญาไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

---

[1] ย่อหน้าที่ B4.1.8A ของ *Amendments to IFRS 9 and IFRS 7 Amendments to the Classification and Measurement of Financial Instruments*

[2] ย่อหน้าที่ B4.1.10A ของ *Amendments to IFRS 9 and IFRS 7 Amendments to the Classification and Measurement of Financial Instruments*

ตัวอย่างเพื่อประกอบความเข้าใจ

(Amendments to IFRS 9 and IFRS 7 Amendments to the Classification and Measurement of Financial Instruments paragraph B4.1.13 and B4.1.14)

เครื่องมือ	การวิเคราะห์
เครื่องมือ จ1 **เครื่องมือ จ1** เป็นเงินให้กู้ยืมที่มีอัตราดอกเบี้ยที่มีการปรับปรุงทุกสิ้นรอบระยะเวลารายงานปรับด้วยจำนวนคงที่หากผู้กู้บรรลุการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามที่ระบุไว้ในสัญญาระหว่างรอบระยะเวลารายงานก่อนหน้าการปรับปรุงสะสมที่เป็นไปได้สูงสุดจะไม่เปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยของเงินให้กู้ยืมอย่างมีนัยสำคัญ	**กระแสเงินสดตามสัญญาเป็นเพียงการจ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยตามจำนวนเงินต้นคงค้าง** กิจการพิจารณาว่ากระแสเงินสดตามสัญญาที่สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งก่อนและหลังเปลี่ยนแปลงในกระแสเงินสดตามสัญญาแต่ละครั้งเป็นเพียงการจ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยหรือไม่[3] หากเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในการบรรลุเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้เกิดขึ้นอัตราดอกเบี้ยจะถูกปรับด้วยจำนวนคงที่ ซึ่งเป็นผลให้กระแสเงินสดตามสัญญาสอดคล้องกับข้อตกลงการให้กู้ยืมพื้นฐาน อย่างไรก็ดี เพียงแค่การที่ธรรมชาติของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นด้วยตัวมันเองไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงความเสี่ยงและต้นทุนด้านการให้กู้ยืมพื้นฐาน กิจการยังไม่สามารถสรุปได้โดยไม่มีการประเมินเพิ่มเติมว่ากระแสเงินสดในสินทรัพย์ทางการเงินเป็นเพียงการจ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยหรือไม่ ดังนั้น ให้กิจการประเมินว่าสำหรับทุกฉากทัศน์ที่เป็นไปได้ตามสัญญา กระแสเงินสดตามสัญญาจะไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากกระแสเงินสดตามสัญญาของเครื่องมือทางการเงินที่มีเงื่อนไขตามสัญญาเหมือนกันแต่ปราศจากลักษณะที่อาจเกิดขึ้นตามเงื่อนไขซึ่งเชื่อมโยงกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจก[4] เพราะการปรับปรุงใด ๆ ตลอดอายุของเครื่องมือทางการเงินจะไม่ส่งผลให้เกิดกระแสเงินสดตามสัญญาที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ กิจการจึงสรุปว่าเงินให้กู้ยืมมีกระแสเงินสดตามสัญญาที่เป็นเพียงการจ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยตามจำนวนเงินต้นคงค้าง
เครื่องมือ ฌ **เครื่องมือ ฌ** เป็นเงินให้กู้ยืมที่มีอัตราดอกเบี้ยที่ปรับปรุงทุกรอบระยะเวลารายงาน ตามการเคลื่อนไหวในดัชนีราคาก๊าซเรือนกระจกที่ตลาดกำหนดระหว่างรอบระยะเวลารายงานก่อนหน้า	**กระแสเงินสดตามสัญญาไม่เป็นเพียงการจ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยตามจำนวนเงินต้นคงค้าง** กระแสเงินสดตามสัญญาอ้างอิงกับตัวแปร (ดัชนีราคาก๊าซเรือนกระจก) ที่ไม่ใช่ความเสี่ยงหรือต้นทุนด้านการให้กู้ยืมพื้นฐาน ดังนั้น กระแสเงินสดตามสัญญาจึงไม่สอดคล้องกับข้อตกลงการให้กู้ยืมพื้นฐาน[5]

ที่มาอ้างอิง

Amendments to IFRS 9 and IFRS 7 Amendments to the Classification and Measurement of Financial Instruments, May 2024

[3] ย่อหน้าที่ B4.1.10 ของ *Amendments to IFRS 9 Amendments to the Classification and Measurement of Financial Instruments*

[4] ย่อหน้าที่ B4.1.10A ของ *Amendments to IFRS 9 Amendments to the Classification and Measurement of Financial Instruments*

[5] ย่อหน้าที่ B4.1.8A ของ *Amendments to IFRS 9 Amendments to the Classification and Measurement of Financial Instruments*